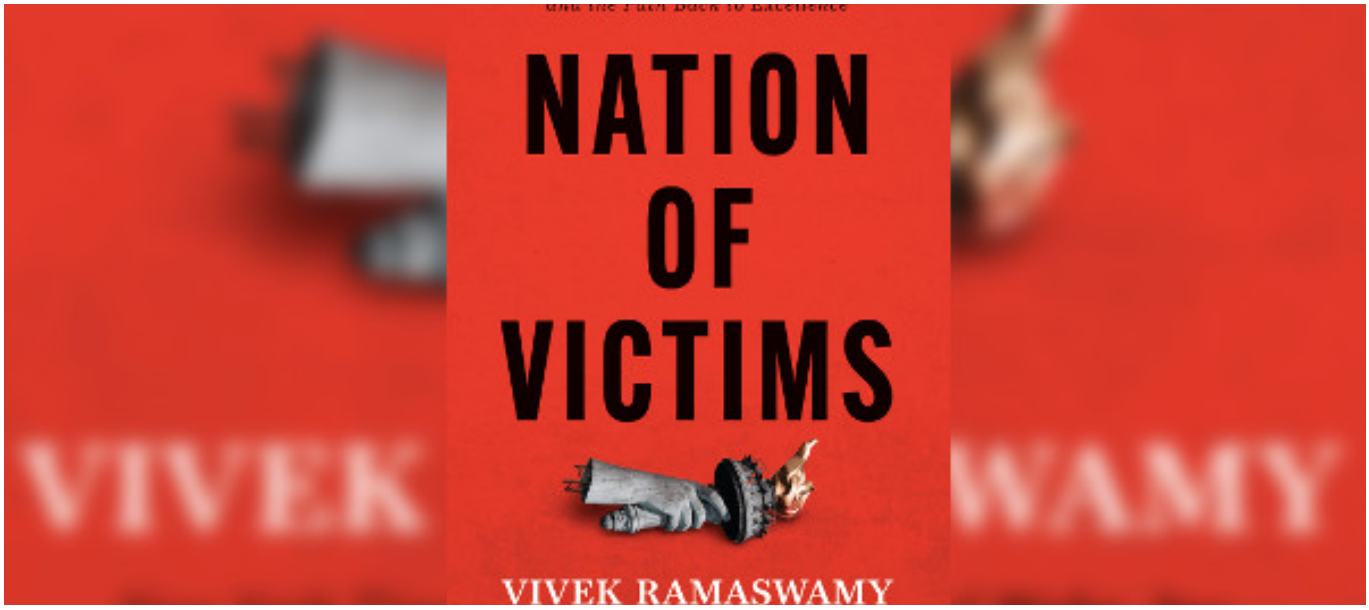

We moeten af van het slachtoffer-denken

Posted on 8 oktober 2022 by Arie Graafland

Een jaar geleden publiceerde de Amerikaanse ondernemer Vivek Ramaswamy zijn boek *Woke Inc*, een boek over hoe het Amerikaanse bedrijfsleven handig gebruik maakt van de woke-ideologie om meer winst te maken. Je kunt dit fenomeen simpel samenvatten: doe alsof je erg betrokken bent bij het welzijn van mens en milieu, maak dat duidelijk in je geveinsde betrokkenheid, en maak daardoor meer winst.

Ramaswamy had het helemaal gehad met de maatschappelijke betrokkenheid van Facebook, Twitter, en Klaus Schwabs World Economic Forum. Zijn nieuwe boek *Nation of Victims* gaat over Amerika, maar veel ervan geldt ook hier in Europa. Slachtofferschap staat ook hier hoog genoteerd op politieke en maatschappelijke agenda's. We zien onszelf als 'bevlekt', en we handelen vanuit het idee van schuld.

Schuld

De vraag is waarom dit allemaal zo makkelijk geabsorbeerd wordt door politiek, media en maatschappelijke organisaties. Het antwoord is schuldgevoel. Amerika en

het Westen in het algemeen lijden aan een gevoel van schuld uit een verleden waar ze part noch deel aan hebben.

Ramaswamy's boek opent met de Amerikaanse burgeroorlog. Met andere woorden de '*lost cause narrative*' van het Zuiden tegen het Noorden is Amerikaans verleden, maar heeft ook een heden en een toekomst. Die burgeroorlog loopt in feite door aan twee fronten, een die gaat over het verleden en een die gaat over de toekomst.

Nieuw staatsburgerschap

Direct na de burgeroorlog zette het conflict tussen Noord (*the Union*) en Zuid (*Confederacy*) zich voort in de rechtszalen. Een constitutionele oorlog over onderdrukte groepen was begonnen, waarvan de zwarte bevolking uiteraard de eerste en belangrijkste groep was. Zijn de huidige minderheden ook te zien als slachtoffer of moeten we eerst definiëren wat *staatsburgerschap* betekent? Die vraag stelt Ramaswamy en zijn antwoord is duidelijk: we moeten onszelf in de eerste plaats definiëren als Amerikaans *staatsburger*, en *niet* als elkaars *slachtoffer*.

Dat lijkt me voor Europa eveneens van belang. Dan gaat het niet alleen meer over rechten, maar ook over plichten ten opzichte van de maatschappij. Wat hebben we als individu bij te dragen aan de maatschappij. Dan verandert bijvoorbeeld de discussie over immigratie van louter hulp in selectie aan de poort naar de vraag wat de bijdrage aan de maatschappij is.

Vreemdeling in eigen land

Amerika is een vreemd land geworden voor Ramaswamy, we hebben geen idee waar we mee bezig zijn, zo schrijft hij, en we houden scherp in de gaten dat we niet een of andere onuitgesproken code overtreden. We zijn vreemden geworden in een vreemd land. Een gevoel dat veel Nederlanders inmiddels ook hebben.

We leven niet langer in een land dat nuance waardeert. Er bestaat een curieus soort pre-metafysisch idee waar woorden de belangrijkste factor zijn in ons leven, ze veranderen de wereld en onszelf op magische wijze. De discussie over gender ligt vers in het geheugen. Sekse en gender worden op magische wijze in elkaar geschoven. Wat je graag wilt, wordt opeens een feit. We zijn op zoek naar invloedrijke woorden. Deze zoektocht wordt geleid door de hogepriesters van de

media die een andere taal spreken, een taal die voor het gewone volk onbegrijpelijk is.

George Orwell

Sommige groepen noemen zich 'antiracistisch' en gaan er op magische wijze vanuit dat de tegenpartij 'racistisch' is. Vaak ook noemen ze zich 'antifascistisch', waarbij de tegenpartij altijd 'fascistisch' moet zijn. En natuurlijk heeft taal een belangrijke invloed op ons denken, dat is wat George Orwell bedoelde toen hij opmerkte dat de beste manier om ons denken te beïnvloeden in de taal lag: zorg dat je de taal omkeert in hun betekenis.

Critical Race Theory

Veel ouders in Amerika zijn verontrust dat hun kinderen Critical Race Theory (CRT) op school onderwezen krijgen. Het is inmiddels in zeven staten verboden, en in ongeveer een twaalftal staten is zo'n verbod in voorbereiding. Ramaswami is overigens geen voorstander van dergelijke wetgeving. Verbieden is in zijn ogen altijd fout. De linkerkant van de maatschappij (*liberals*) ziet het als een poging om te verhinderen dat kinderen in aanraking komen met de Amerikaanse geschiedenis van rassendiscriminatie. De rechterkant steunt meestal Ron DeSantis' 'Stop Woke agenda'.

Witte schuld

In de jaren '90 werd CRT populair aan de universiteit. De moord op George Floyd veranderede alles. CRT ging mainstream. DiAngelo's *White Fragility* en Ibram X Kendi's *How to be an Anti-Racist* werden bestsellers. Niet ten onrechte schetst Ramaswamy het als een religieuze benadering die racisme als een zonde ziet. De oplossing is daarmee in overeenstemming, beken je zonden, uiteraard publiekelijk en toon berouw.

De Jim Crow-rechtszaak

Voor Kendi is de enige oplossing voor racisme antiracistische discriminatie. Voor de een is het linguïstisch voor de ander louter politiek. Aanzienlijk genuanceerder en empirischer is Michelle Alexanders boek *The New Jim Crow*. Alexander laat middels

empirisch onderzoek zien dat de ‘war on drugs’ de zwarte bevolking meer raakt dan de blanke. Het Amerikaanse juridische systeem beschouwt zwarte mannen disproportioneel meer als criminelen dan blanke mannen. Het massaal opsluiten van zwarten vormt op die manier een vergelijkbare situatie met de Jim Crow-tijd. Hoewel veel Amerikanen zich op de drugs geworpen hebben, worden zwarten vaker gearresteerd.

De kritische theorie

Ramaswamy legt een verband tussen Critical Race Theory en de Duitse ‘kritische theorie’ die in zijn visie van invloed is op de slachtofferrol. De ‘kritische theorie’ komt van de Frankfurter Schule (en ideeën van Antonio Gramsci), en is een uitwerking van Marx’ economische theorie op vooral de westerse cultuur. Wanneer conservatieven in Amerika het hebben over CRT, dan gaat het over ‘cultureel marxisme’ aldus Ramaswamy.

De meeste conservatieven in Amerika hebben overigens niet door hoe rigoureus Amerikaanse marxisten als bijvoorbeeld Fredric Jameson de identiteitspolitiek verwerpen die in de plaats gekomen is van de klassenstrijd. Al in 1990 schrijft Jameson in zijn boek *Late Marxism* over de Frankfurter Schule dat de categorieën waarin we denken sociaal en collectief zijn, en dat identiteit zeker geen mogelijkheid is voor zijn filosofie, maar vooral de ondergang betekent van ons denken.

Cultuur-marxisme in Nederland

Opvallend is dat de notie ‘cultuur-marxisme’ in Nederland herontdekt wordt, vaak via het nogal rammelende boek *Avondland en Identiteit* van Sid Lukkassen. Je vraagt je af waar het kritisch academisch geheugen is gebleven van de Nederlandse linkse intelligentsia. Verdronken in woke ideologie? Naar mijn idee heeft de kritische theorie politiek gezien niets meer te zeggen over de huidige maatschappij, het lijkt me vechten tegen spoken uit het verleden. Links heeft op dit moment weinig anders meer in huis dan klimaatretoriek, met de inmiddels afgeschudde ideologische veren zijn de klassen verdwenen.

‘Macht’, en daarna houdt alles op

Paul Cliteur e.a. schreven er een boek over, *Cultuur Marxisme*. Perry Pierik, een van de redacteuren ziet het cultuur-marxisme als *semtex*, goed inpasbaar in de huidige maatschappij en goed kneedbaar. Niemand noemt zich cultuur-marxist, maar de ideologie is volgens de auteurs overal bij links aanwezig. En niet ten onrechte staat op de achtergrond vaak de kritiek op de fluwelen dictatuur van de EU waar Guy Verhofstadt kan oproepen tot een nucleaire oorlog met Rusland (*Ukraine must become a NATO-member immediately*).

Wat socialisten en aanhangers van CRT in Amerika en Europa verbindt is dat beiden de wereld zien als machtsconstellatie met winnaars en verliezers. Maar daar heb je het dan ook wel mee gehad. En het probleem daarmee is dat je gevangen blijft binnen het denken in macht. Amerika heeft inmiddels een hele rangorde van vormen van slachtofferschap, macht en de bijbehorende repressie. Alleen al het percentage ‘*indigenous*’ bloed is van belang. We maken hele ladders van macht en repressie, alles gebaseerd op slachtofferschap. En daar moeten we van af, aldus Ramaswamy.

Immanuel Kant

Ramaswamy ziet de oplossing in Kant. Immanuel Kant was een Duits Verlichtingsfilosoof die grote waarde hechtte aan mondigheid, mensen moesten vrij en zonder belemmering kunnen spreken. Dat lijkt nu voor de hand te liggen, maar dat was het toen midden achttiende eeuw niet. En het wordt op dit moment steeds problematischer. Het betekent dat je als individu je gedrag ten overstaan van de maatschappij ethisch kunt verantwoorden. Dat je geen gebruik maakt van een ander om je doel te bereiken. En daar ontbreekt het nogal eens aan. Om het maar vriendelijk te zeggen.

Tot slot

Amerika is Nederland niet, de raciale tegenstellingen zijn hier minder. De geschiedenis is verschillend. Ramaswamy zou waarschijnlijk zeggen dat we hier nauwelijks een probleem hebben met raciale tegenstellingen. Misschien kunnen we iets leren van Ramaswamy als we weer eens gevangen zitten in de claims van racisme hier. Het is een fascinerend boek, en laat zien in wat voor wereld we op dit

moment leven en hoe we dit kunnen veranderen.

Want Ramaswamy geeft wel een weg aan om uit het moeras te komen middels reflectie op wie we zijn, en vooral op hoe we middels dialoog verder komen. Dat klinkt natuurlijk bekend en hoopvol, maar dat is niet wat hij bedoelt. Wie van de intelligentsia zit nog aan tafel met een PVV-stemmer, wie nog met een Forum-stemmer? We zijn toch allemaal aanhangers van Voltaire? Waarom doen we dat niet?

Je kunt het ook anders stellen. Sarah Wagenknecht zit voor de linkse splinterpartij Die Linke is het Duitse parlement. Zij is van mening dat, ondanks alles, er onderhandeld dient te worden met Rusland. Maar wij willen geen tweede Chamberlain. Ramaswamy's boek zit grotendeels op een persoonlijk en individueel niveau, dat maakt dit dilemma moeilijk, zo niet onoplosbaar. We moeten het machtsdiscours verlaten, maar waar is de grens?

Vivek Ramaswamy- ***Nation of Victims, Identity Politics, the Death of Merit, and the Path Back to Excellence*** **(Center Street, Hachette, New York 2022)**

Wynia's Week zorgt 104 keer per jaar voor broodnodige, actuele berichtgeving. De donateurs maken dat mogelijk. Doet u mee? Hartelijk dank!